

er-Risâletü't-Şerefiyye'nin unvan sayfası ile ilk sayfası (Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 4524)

ve nefesli müzik aletlerinde sesin oluşumu ve nitelikleri ele alınmaktadır. İkinci bölümde ses aralıklarının oluşturulması, meydana gelen aralıkların birbiriyle oranları, kulağa hoş gelen (mülâyim) ve hoş gelmeyen (mütenâfir) ses aralıklarının oranlarının tesbiti; üçüncü bölümde ses aralıklarının titreşim değerlerinin toplanması, bölünmesi ve çıkarılması ile cins adı verilen dörtlülerin oluşturulması üzerinde durulmaktadır. Eserin dördüncü bölümü şu konuları içine alır: Cinslerin düzeni ve dörtlülerin bir ve iki oktav içindeki tertibi, dizilerdeki ortak sesler, telli müzik aletlerinin akortları ile ud sazı üzerinde on yedi perdenin açıklanması, tanini, mucenneb, bakıye aralıklarının izahı ve bu aralıklardan makam dizilerinin tertibi, farklı akortların ud sazı üzerinde açıklanması, nağmelerde yapılabilir geçkiler. Risâle, ikâ' ve devirlerinin oranları ile beste yapmada pratik bilgilerin anlatıldığı beşinci bölümle sona erer.

er-Risâletü't-Şerefiyye'nin Türkiye dışında on (bu nüshalar için bk. Shiloah, s. 313-315; Uygun, s. 35-36), Türkiye kütüphanelerinde ise dokuz nüshası (Âtîf Efendi Ktp., nr. 1598; İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Belediye Yazmaları, nr. B-6; DTCF Ktp., İsmail Sâib Sencer, nr. 4810; Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 2167, 4524; Nuruosmaniye Ktp., nr. 3647,

3648; TSMK, III. Ahmed, nr. 2130, 3460) tesbit edilmiştir. Carra de Vaux tarafından 1891'de *Journal asiatique*'te Fransızca özetli yayımlanan eseri 1938'de Baron d'Erlanger *La musique arabe* adıyla neşretmiş ve Fransızca'ya çevirmiştir. 1982'de Bağdat'ta Hâşim Muhammed er-Receb tarafından tahkikli neşri, 1984'te Fuat Sezgin tarafından Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki bir nüshasının Almanya'da tıpkıbasımı gerçekleştirilmiştir. Fazlı Arslan'ın risâleyle ilgili olarak hazırladığı doktora çalışması (bk. bibl.) daha sonra *Safiyüddin Urmevi ve Şerefiye Risâlesi* adıyla neşredilmiştir (Ankara 2007). İbn Sînâ ve özellikle Fârâbî'nin görüşlerine yer verilip bazan bu görüşlerin eleştirildiği *er-Risâletü't-Şerefiyye*, müellifin müzik nazariyatına dair diğer eseri olan *Kitâbü'l-Edvâr*'ın daha geniş bir düzenlemesi olup müzik araştırmacılarının en önemli kaynaklarından biridir.

BİBLİYOGRAFYA :

Safiyüddin el-Urmevi, *er-Risâletü't-Şerefiyye fi'n-nisebi't-te'lifiyye* (nşr. Hâşim Muhammed er-Receb), Bağdat 1982; a.m.f., *Kitâbü'l-Edvâr ve'r-risâleti't-Şerefiyye fi'n-nisebi't-te'lifiyye* (nşr. Fuat Sezgin), Frankfurt 1984; H. G. Farmer, *A History of Arabian Music*, London 1929, s. 229; Brockelmann, *GAL*, I, 496; *Suppl.*, I, 906-907; B. R. d'Erlanger, *La musique arabe*, Paris 1938, III, 3-182; L. Manik, *Das Arabische Tonsystem im*

Mittelalter, Leiden 1969, s. 53; A. Shiloah, *The Theory of Music in Arabic Writings*, München 1979, s. 313-315; Mehmet Nuri Uygun, *Safiyüddin Abdülmü'min Urmevi ve Kitâbü'l-Edvâr*'ı, İstanbul 1999, s. 35-36; Fazlı Arslan, *Safiyüddin Abdülmü'min el-Urmevi ve er-Risâletü't-Şerefiyye'si* (doktora tezi, 2004), AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; Baron Carra de Vaux, "Le traité des rapports musicaux ou l'épître à Scharaf ed-Din", *JA*, XVIII (1891), s. 279-355; Mustafa Yeşil, "Türk Musikisi İçin Bir Bibliyografya Denemesi", *MM*, XVIII/222 (1966), s. 168; E. Neubaer, "Safi al-Din", *Et*² (İng.), VIII, 807.

MEHEMET NURİ UYGUN

RİSÂLETÜ't-TEVHÎD

(رسالة التوحيد)

Muhammed Abdüh'un

(ö. 1905)

akaide dair eseri.

Kitabın aslı, Muhammed Abdüh'un 1886 yılında Beyrut'ta sürgünde iken Sultâniye Medresesi'nde okuttuğu akaid derslerinde kardeşi Hammûde Bek Abdüh'un tuttuğu notlardan oluşur. 1889'da Kahire'ye dönen müellif eseri yeniden gözden geçirmiş, bazı ilâve ve çıkarmalar yaparak bastırmıştır (Bulak 1315). Eserin mukaddimesinde, (müteahhir) Selef metodunun benimsendiği, kelâmcıların tartışmalarına girilmediği ve itikadî mezhepler arasındaki görüş farklılıklarına değinilmediği ifade edilir. Bir girişle iki bölümden meydana gelen eserin "Mukaddimeler" başlığını taşıyan girişinde tevhid ilmi tarif edildikten sonra önceki dinlerde de inanç konuları üzerinde durulduğu, fakat akla rol verilmediği, hatta çok defa aklın ilkelere, netice ve hükümlerine dinin düşman kılındığı, inanç alanında çeşitli te'viller, düşünceleri zorlayan mucizeler ve hayal ürünü açıklamalar yapıldığı belirtilir. Buna karşılık Kur'an, dinin mahiyet ve gerçekliği hususunda sadece vahyin yanı sıra akla da önem vermiş, evrenin kuruluş ve işleyişine sıklıkla temas etmiş, tabiat kanunlarının yanı sıra geçmiş ümmetlerden beri süregelen sosyal kanunları da zikretmiş, ayrıca ilâhî kudret ve irade ile insan iradesinin sınırlarını birbirinden ayırmıştır. Girişte daha sonra Asr-ı saâdet'e ilk iki halife döneminin ardından ortaya çıkan meselelere temas edilerek Havâric ve Şîa'nın zuhur ettiği ifade edilmiş, fetihlerin genişlemesiyle İslâm'a dışarıdan olumlu ve olumsuz yönelişlerin vuku bulduğu belirtilmiştir. Bu arada müslümanlar arasında imanın tarifi, kebir, kader, Kur'an'ın yaratılmış olup olmadığı, akıl-nakil ilişkisi gibi tartışma konularının zuhuruna, Eş'arî'nin Sünnî kelâ-

minin tesis edişine, diğer taraftan felsefenin belli çevrelerde kendini kabul ettirmesine değinilir. Gazzâlî ile birlikte felsefenin kelâm kitaplarına girdiği, kelâm âlimlerinin felsefeyi eleştirmede ileri gidip kaleme aldıkları eserlere felsefe bahislerini doldurdukları, bu sebeple dış görünüş açısından kelâm ile felsefenin tek ilim gibi görülmeye başlandığı ileri sürülür. Nihayet bilgisizliğin baskın gelmesi sonucu ilimle din arasında anlaşmazlığın bulunduğu yönünde bir anlayışın ortaya çıktığı belirtilir. İslâmîyet'in inanç alanında farklılıkların değil birlik ve âhengin dini olduğu, naklin temel rûkûn, aklın ise yardımcı konumunda bulunduğu, bunun dışındaki iddiaların şeytanın dürtüsü ve sultanların arzusu olduğu şeklindeki değerlendirmeye giriş sona erer.

Risâletü't-tevhîd'in birinci bölümü tevhid ilminin ilâhiyyât meselelerine ayrılmıştır. Burada önce bilginin konusunu teşkil edebilecek şeylerin (ma'lûm) müstahil, mümkün ve vâcip olmak üzere üçe ayrıldığı, müstahilin gerçekte varlığı söz konusu olmadığından "ma'lûm" kavramı içinde ancak mecaz olarak düşünülebileceği belirtilir. Ardından İslâm filozoflarının düşünce sistemine paralel şekilde mümkün ile vâcibin konumu incelenip mevcudiyeti kendinden olan bir yaratıcının (vâcib li-zâtihî) varlığı ispat edilir. Daha sonra selbî-tenzihî sıfatlardan kîdem ve bekâ, sübûtî sıfatlar grubu içinde hayat, ilim, irade, kudret ve ihtiyar sıfatları işlenir, tenzihî sıfatlardan kabul edilen vahdâniyyet incelenir. Bu sıfatların naslarda yer aldığı ve akıl açısından gerekli görüldüğü belirtilir. Buna aklın tek başına keşfedemeyeceği, ancak nassın haber vermesiyle muhal görmeyip benimsediği kelâm sıfatı eklenir ve bütün bu sıfatların mahiyetine nüfuz etmenin mümkün olmadığına dikkat çekilir. "Allah'ın fiilleri" başlığı altında Mu'tezile tarafından ileri sürülen "vücûb ale'llah" veya "aslah" telakkisine değinilir, nihâî hükümda farklılık bulunmadığı için bu konuda yapılan tartışmaların gereksiz olduğu ifade edilir. Ardından "kulların fiilleri" başlığı altında kader meselesi ve hüsün-kubuh mevzuu işlenir.

Eserin ikinci bölümü nübüvvet hakkındadır. Müellif, bir önceki kısmın sonunda insanın mutlu olabilmesi için uyması gereken kuralları kendisinden öğreneceği bir otoriteye muhtaç bulunduğunu ifade etmişti. İkinci bölümün başında bu otoritenin peygamber olduğunu belirtir. Burada nübüvvet makamının konumu, mucize ile sihir vb. maharetler hakkında kısaca bil-

gi verildikten sonra toplumların peygamberliğe olan ihtiyacı ele alınmış, konuya insandaki ebediyet duygusu ve hemcinsleriyle beraber yaşama zarureti açısından yaklaşmıştır. Daha sonra vahiy tanımlanmış, vahiy olayının akıl açısından mümkün olduğunun ispatına çalışılmış, vahiy ve risâletin insanlık tarihi boyunca fiilen gerçekleştiği anlatılmıştır. Ardından peygamberlerin görevleri, onların insanlığın mutluluğa erişmesi yolunda icra ettikleri fonksiyonlar hakkında veciz açıklamalar yapılmıştır. Tarih boyunca toplumlar arasında barışın tesis edilemediği, çeşitli dinlerin mensupları, hatta aynı dinin sâlikleri arasında çatışma ve düşmanlıkların bulunduğu yolundaki karşı görüşe ise şöyle cevap verilmiştir: Sözü edilen anlaşmazlıklar peygamberlerin vefatından ve etkilerinin zayıflamasından sonra dini doğru anlayamayan, imanla sevgiyi birleştiremeyenler arasında zuhur etmiştir. Her peygamber hitap ettiği topluma mutlaka hayır getirmiştir. Öte yandan hiçbir düşünür ve islahatçının halk kitleleri üzerinde peygamberler kadar etkili olamadığı gerçeği hatırlatılmıştır. Bu bölümün Hz. Muhammed'in risâletine ayrılan ve eserin üçte birinden fazla bir hacmi kaplayan kısmında Câhiliye dönemine, Resûlullah'ın ailesi, peygamber olarak şahsiyeti, tevhid dine daveti ve başarısına yer verilmiştir. Kur'an'ın i'câzi, ilâhî mesajların toplamı olarak İslâm dini, tarih boyunca insan türündeki gelişmeye paralel biçimde dinin gelişerek son şeklini İslâm ile alması ve bu dinin büyük bir hızla yayılması konularına yapılan bakışlar da Hz. Peygamber'in nübüvvetinin ispatı niteliğindedir. Ardından müslüman toplumların zaman içinde gelişmesi gerçeği dile getirilir ve ilk yüce işle sonraki düşüşlerin oluşturduğu tezat sorgulanır.

Risâletü't-tevhîd'in son bahsi "Hz. Peygamber'in getirip tebliğ ettiği hususları tasdik etme" başlığını taşır. Usûl-i selâsinin üçüncüsünü oluşturan sem'iyât konularının ele alındığı bir kısımda Resûl-i Ekrem'den tevâtür yoluyla gelen ba's, cenet, cehennem, hesap vb. haberleri tasdik etmenin gerekliliği ifade edilir. Ancak Allah'ın yüceliğiyle bağdaşmayan, O'nu yaratılmışlara benzetme ihtimali taşıyan bir tasdik söz konusu ise buna delil olarak gösterilen mütevâtir haberler ya zâhirî mânanın kastedilmediğine inanılarak irdelenmeden benimsenir veya makbul kârinelere dayanılarak te'vil edilir. Kitap, rû-yetullaha ve kerametın vukuuna kısaca değinildikten sonra "hâtime" başlığı altında,

iman edip sâlih amel işleyenlerin eninde sonunda muzaffer olacağını müjdeleyen ve tevhid inancını vurgulayan âyetlerle sona erer (en-Nûr 24/55; el-Cin 72/13-28).

Eser, klasik kelâm ilminin başlangıçtan itibaren mezhepler arası tartışmalara ve felsefe kültürüne fazlasıyla yer vermesi sebebiyle XIX. yüzyıldan itibaren âlimleri tatmin edemediği bir dönemde kaleme alınmıştır. Müellifin akla yer vermenin yanında müteahhir Selefiyye çizgisinde nakle de bağlı kalması sebebiyle eser büyük kabul görmüştür. Risâlede ilâhiyyât bahisleri klasik muhteva içinde fakat farklı plan ve anlatımla işlenmiş, dini dışlayan sekülerizmin etkili bulunduğu bir dönemde nübüvvet konusu oldukça tatminkâr biçimde incelenmiştir. İnsana has bilgi vasıtalarının ötesinde bulunan âhret (sem'iyât) bahislerine yöntem açısından çok kısa değinilmiştir. Ders takrirlerinden oluşan eser, müellif tarafından tashih edilmesine rağmen Muhammed Mahmûd eş-Şinkitî tarafından yer yer eleştirilmiş, bu eleştirilerin bir kısmını müellif de kabul etmiştir (*Risâletü't-tevhîd*, s. 53). M. Reşid Rızâ da risâlenin şerh niteliğindeki neşrinde bazı düzeltmeler yapmıştır. Bunu müellifin Türkmen asıllı olmasıyla açıklamak mümkündür. Duncan Black Macdonald'ın işaret ettiği gibi *Risâletü't-tevhîd*'in müellifi bu eserini Mâtürîdî ile paralel bir düşünce içinde belki de onun tesiri altında kaleme almıştır (*DİA*, XXVIII, 156).

Başta Mısır ulemâsı olmak üzere fikir adamları arasında geniş yankı uyandıran *Risâletü't-tevhîd*'den en çok etkilenen kişi Abdüh'un öğrencisi M. Reşid Rızâ olmuştur. Yine onun öğrencisi olan Ferîd Vecdî, Ezher şeyhlerinden Muhammed Mustafa el-Merâgî, Mustafa Abdürrâzık ve Mahmûd Şeltût da eseri takdir edenler arasında yer alır. Özellikle Mustafa Abdürrâzık'ın 1917'de kurulan Kahire Halk Üniversitesi'nde verdiği konferanslardan oluşan *Muhammed 'Abduh* adlı eseri (Kahire 1946) bunun açık bir örneğidir. Mehmed Âkif Ersoy yanında *Sırât-ı Müstakim* ve *Sebilürreşâd* çevresinde yer alan diğer âlimlerin ve İslâmcı aydınların da eserden etkilendikleri anlaşılmaktadır. Aynı etkiyi Bosna-Hersek'teki Hüseyin Cozo ve Ahmed İsmailoviç gibi şahsiyetlerin araştırmalarında da görmek mümkündür. Bu eserde akla yaptığı vurgu ve farklı yorumları sebebiyle Muhammed Abdüh bazı şarkiyatçılar tarafından yeni Mu'tezile akımının temsilcisi olarak kabul edil-

miştir. Ancak müellifin Mu'tezile'ye yönelttiği eleştiriler dışında bir bütün olarak düşüncesi göz önüne alındığında böyle bir değerlendirmenin doğru olmadığı anlaşılır (krş. Caspar, IV [1957], s. 141-202; Detlev, VIII/4 [1969], s. 319-347; Hildebrandt, XLII/2 [2002], s. 258-262).

Risâletü't-tevhîd'in ilk baskısı müellifi hayatta iken yapılmış (Bulak 1315), hemen ardından M. Reşîd Rızâ yer yer şerh, yorum, dil ve ifade düzeltmeleri taşıyan neşrini gerçekleştirmiştir (Kahire 1316, 1324). Bu neşir defalarca basılmış, ticarî baskılarının yanı sıra diğer bazı âlimler tarafından da yayımlanmıştır. Bessâm Abdülvehhâb el-Câbî, M. Reşîd Rızâ'nın yaptığı çeşitli baskılardaki tashihlerini de içeren yeni bir neşir gerçekleştirmiştir (Beyrut 1421/2001). Mehmed Âkif Ersoy risâlenin bir kısmını tercüme ederek *Sebilür-reşâd* mecmuasında yayımlamış (XIV/348, s. 77-78; XIV/349, s. 86; XIV/352, s. 110, İstanbul 1333-1334), Hüseyin Mazhar da eserin başından itibaren nübüvvetin vukuu kısmına kadar olan bölümünü Türkçe'ye çevirip aynı mecmuada neşretmiştir (XV/388-389, s. 419-422, 430-434; XVI/391-401, s. 3-4, 19-20, 35-36, 50-51, 66-67, 83-84, 99-101; XVI/404-411, s. 143-144, 147-148, 162-164, 183-185; XVI/414-415, s. 218-220). Sabri Hizmetli baş tarafına koyduğu uzun bir girişle birlikte risâleyi Türkçe'ye çevirmiştir (Ankara 1986). Mustafa Abdürrâzık, Fransız asıllı arkadaşı Bernard Michel ile birlikte eseri Fransızca'ya tercüme etmiş, tercümenin başına hocası Abduh'u tanıtan bir önsöz koymuştur (Paris 1925). Söz konusu önsöz Sabina Berberović (Izetbegović) tarafından Fransızca'dan Boşnakça'ya çevrilmiştir (*Islamska Misao*, V/54 [Sarajevo 1983], s. 16-43). Kitap, İshaq Musa'ad ve Kenneth Cragg tarafından *The Theology of Unity* adıyla İngilizce'ye tercüme edilmiştir (London 1966). Muharrem Omerdiç risâleyi *Risale et-Tewhid-Rasprava o Islamskom Monoteizmu* adıyla Boşnakça'ya çevrilmiştir (Sarajevo 1989).

BİBLİYOGRAFYA :

Muhammed Abduh, *Risâletü't-tevhîd* (nşr. M. Reşîd Rızâ – Bessâm Abdülvehhâb el-Câbî), Beyrut 1421/2001, s. 53, ayrıca bk. tür.yer.; Reşîd Rızâ, *Târîhu'l-üstâzî'l-İlmâm eş-Şeyh Muhammed 'Abduh*, Kahire 1344-50/1925-31, tür.yer.; Osman Emîn, *Râ'idü'l-fikri'l-Mısrî: el-İlmâm Muhammed 'Abduh*, Kahire 1955, tür.yer.; a.mlf., "Risâletü't-tevhîd li-Muhammed 'Abduh", *Tî*, II, 761-779; J. J. G. Jansen, "I Suspect that my Friend Abdu (...) was in Reality an Agnostic", *Acta Orientalia Neerlandica* (ed. P. W. Pestman), Leiden 1971, s. 71-74; M. Abdülüm'ım Hafâcî, *el-Ezher fi elf 'âm*, Beyrut-Kahire 1408/1988, II,

13-26; III, 305-316; M. M. Sharif, "Muhammed 'Abduhu i njevova škola", *Historija islamske filozofije*, Zagreb 1988, II, 460-475; R. Caspar, "Un aspect de la pensée musulmane moderne: le renouveau du mo'tazilisme", *MIDEO*, IV (1957), s. 141-202; Husein Dozo, "Şejh Muhammed Abduh", *Islamska Misao*, XXVIII/11-12 (1965), s. 413-416; Khalid Detlev, "Some Aspects of Neo-Mu'tazilism", *IS*, VIII/4 (1969), s. 319-347; Osman Keskiöglü, "Muhammed Abduh", *AÜİFD*, XVIII (1970), s. 109-136; Muharem Omerdiç, "Muhammed Abduh i Njevov Doprimos Akaidologiji", *Islamska Misao*, II/23, Sarajevo 1980, s. 39-43; III/27 (1981), s. 15-21; III/28, s. 18-25; III/29, s. 13-18; III/30 (1981), s. 22-26; a.mlf., "Misililac Koga Užasava Naše Doba-Muhammed Abduh", *Risale-i Tevhid-Rasprava o Islamskom Monoteizmu*, a.e., XI/131 (1989), s. 52; D. B. Macdonald – [Ahmed Ateş], "Mâtürîdî", *İA*, VII, 406; J. Schacht, "Muhammad 'Abduh", *EI²* (İng.), VII, 418-420; Bekir Topaloğlu, "Mâtürîdî", *DİA*, XXVIII, 156.

MUHAMMED ARUÇI

RISÂÜ'İ-ENDELÜS

(رِثَاءُ الْأَنْدَلُسِ)

Ebü'l-Bekâ er-Rundî'nin
(ö. 684/1285),

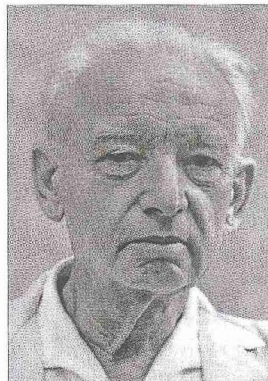
Endülü's'ün büyük bir kısmının
müslümanların elinden çıkıp
hıristiyanların hâkimiyetine
girmesi dolayısıyla yazdığı mersiyesi
(bk. EBÜ'İ-BEKÂ er-RUNDİ).

RITTER, Hellmut

(1892-1971)

Türkiye'de Batılı anlamda
Doğu dilleri filolojisinin
ve Türkoloji'nin kurucusu
Alman bilim adamı.

Lichtenau'da doğdu. Liseyi Kassel'de bitirdikten sonra Halle Üniversitesi'nde Carl Brockelmann ve Paul Kahle'den, Strasburg Üniversitesi'nde Theodor Nöldeke, Enno Littmann, Landauer ve Frank'tan şarkiyat ve Doğu dilleri okudu; aynı zamanda teoloji ve klasik filoloji derslerine katıldı. 1913-

Hellmut
Ritter

te Hamburg Üniversitesi Doğu Kültürü ve Tarihi Bölümü'nde Carl H. Becker'in asistanı olarak göreve başladı. Ertesi yıl Bonn Üniversitesi'nde "Ein arabisches Handbuch der Handelswissenschaft" adlı tezile (*Isl.*, VII [1916], s. 1-91) doktorasını verdi. Askerliğini 1914-1918 savaş yıllarında İstanbul ve Irak'ta yapması Türkçe ve Arapça'sını geliştirmesini sağladı. Savaşın ardından Hamburg Üniversitesi Doğu Dilleri Kürsüsü'ne profesör tayin edildi (1919).

1926 yılında üniversitedeki görevinden alınan Ritter, Hamburg'da İran edebiyatı ve tasavvufuna dair başlattığı çalışmalarına devam etmek için Alman Bilim Yardım Derneği'nin bursuyla İstanbul'a gitti. Kütüphanelerde yazma eserler üzerinde çalışırken bunlar hakkında Batı'da yeterli kaynağın olmadığını farketti ve 1927'de birçok Alman bilim adamına bu eserlerle ilgili katalogların hazırlanması gerektiğini belirten bir rapor gönderdi. Bu rapor üzerine Alman Doğu Derneği'nin İstanbul'da bir şubesinin açılmasına karar verildi ve ilk müdürlüğüne Ritter getirildi. Kurulan şubenin görevi "Bibliotheca Islamica" serisi adı altında bir dizi Arapça, Farsça ve Türkçe metni neşretmek, İstanbul kütüphanelerinde bulunan yazma eserler hakkında Alman bilim adamlarını bilgilendirmek, bu eserlerin fotoğraflarını onlara göndermek ve genç şarkiyatçılara danışmanlık yapmaktı. 1929-1949 yılları arasında Ritter'in başkanlığında yürütülen çalışmalarla yirmi dört adet Arapça, Farsça ve Türkçe yazma eser edisyon kritik yapılmak suretiyle neşredildi. Ritter ayrıca "Philologika" adı altında çeşitli yazma eserleri ayrıntılı biçimde tanıtır ve tahlil ettiği on altı makale yazdı; bunlardan XII-XVI. makaleler *Oriens*, diğerleri *Der Islam* dergisinde basıldı. Aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde 1936'da okutman, 1938'de öğretim üyesi olarak Arap ve Fars edebiyatı dersleri verdi. Üniversite kütüphanesi içinde ayrılan bir dairede kütüphanenin zengin koleksiyonlarından yararlanarak Şarkiyat Enstitüsü'nü kurdu. 1949'da Almanya'ya döndü ve emekli olduğu 1955 yılına kadar Frankfurt am Main Üniversitesi'nde çalıştı. Emekli olduğundan sonra UNESCO tarafından W. Dudad ve Ahmet Ateş ile birlikte, İstanbul kütüphanelerinde bulunan İran şairlerine ait yazmaların katalogunu hazırlamakla görevlendirildi ve bu görevi, aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap ve Fars filolojileri bölümlerinde 1956-1969 yıllarında ders vererek tamamladı. Birçok meslektaş ve öğrencisi, onun yetmişinci yaş